

Familie van een beroeps crimineel

Arend is een beroeps crimineel die al jaren onder de aandacht is van justitie. Hij verblijft afwisselend in Nederland en het buitenland. Samen met zijn ex-partner heeft hij jonge kinderen. Arend heeft zijn kinderen zonder toestemming van zijn ex-vrouw meegenomen naar het buitenland. Zij verblijven daar al geruime tijd bij hem en zijn netwerk.

Op het moment dat de politie de casus bij het ZVH aanmeldt, heeft mevrouw de kinderen zonder toestemming teruggehaald naar Nederland. De politie en Veilig Thuis hebben haar en de kinderen op een veilige crisislocatie ondergebracht. Het risico dat Arend, of iemand uit zijn netwerk, geweld gebruikt tegen mevrouw of de kinderen naar het buitenland ontvoert, is groot. Mevrouw en de kinderen worden opgenomen in het stelsel van bewaken en beveiligen van de politie.

Het Zorg- en Veiligheidshuis organiseert direct een overleg met de betrokken partners: politie, gemeente, Veilig Thuis en Openbaar Ministerie en nodigt op expertise de Raad voor de Kinderbescherming uit. In het eerste overleg wordt een gezamenlijk doel bepaald, te weten: veiligheid en welzijn van mevrouw en kinderen. Er worden diverse scenario's uitgewerkt in het plan van aanpak. De eerste stappen zijn een aantal veiligheidsmaatregelen vanuit politie. Ook wordt een voorlopige ondertoezichtstelling aangevraagd door de Raad van de Kinderbescherming, waardoor direct een gezinsvoogd in het gezin komt die de belangen van de kinderen behartigt.

Arend start een aantal civiele rechtszaken in Nederland en het buitenland en dient bij diverse partners officiële klachten in. Hierdoor worden professionals terughoudend in hun handelen, ook omdat ze weinig ervaring hebben met het internationale aspect van de casus. Het ZVH betreft daarom op expertise het Centrum Internationale Kinderontvoering bij deze casus. Escalatie door het Zorg- en Veiligheidshuis bij een van de partners was nodig om de handelingsverlegenheid te doorbreken.

De samenwerking staat onder druk vanwege uiteenlopende visies en belangen. Het stelsel van bewaken en beveiligen zet vooral in op veiligheid. De gezinsvoogd, gesteund door het basisteam van politie, behartigt de belangen van de kinderen en wil toewerken naar normalisering van het contact tussen Arend en zijn kinderen. Door helderheid te scheppen over ieders rol en verantwoordelijkheid en het gezamenlijk doel telkens op de voorgrond te plaatsen, krijgen partners meer begrip voor elkaar en lukt het een constructieve samenwerking tot stand te brengen waarin het collectieve belang centraal komt te staan (eerst de veiligheid garanderen, vervolgens werken aan een duurzame oplossing waarin de relatie tussen vader en kinderen opgebouwd kan worden).

Er is continue afstemming met de zaakofficier, hetgeen nodig is om telkens de diverse scenario's uit te werken en de verbinding te houden met het ministerie van J&V gezien de buitenlandse rechtszaken. De veiligheid wordt periodiek getoetst door politie. Parallel daaraan wordt door de gezinsvoogd, in samenwerking met het Centrum Internationale Kinderontvoering, gewerkt aan een mediation traject tussen Arend en mevrouw om tot een ouderschapsplan te komen en de kinderen krijgen begeleiding. Het mediation traject leidt tot heldere afspraken rondom (begeleide) omgang en contact tussen Arend en zijn kinderen. Het veiligheidsrisico neemt hierdoor geleidelijk af. Het risico wordt naar beneden bijgesteld en uiteindelijk kunnen mevrouw en haar kinderen weer terug naar huis. De dreiging blijft weg, de kinderen settelen zich weer in hun oude omgeving en zijn blij dat ze contact hebben met hun vader. De casus wordt afgesloten bij het Zorg- en Veiligheidshuis en de gezinsvoogd neemt casusregie op zich.

Succesfactoren

Het Zorg- en Veiligheidshuis:

- ✓ Creëert gezamenlijkheid in visies en belangen waar dat niet voor de hand liggend is;
- ✓ Schept helderheid in de rollen, taken en verantwoordelijkheden van iedere partner in het collectieve proces;
- ✓ Escaleert om een doorbraak te forceren, handelingsverlegenheid weg te nemen en impasses te doorbreken;
- ✓ Zet de noodzakelijke expertise in om de casus op te lossen.

De juiste zorg voor een kind

Jeugdbescherming maakt zich zorgen om Anneke van 17 jaar. Haar ouders zijn gescheiden. Vader is licht verstandelijk beperkt. Anneke kan zich niet aan het gezag van haar dominante vader onttrekken. Zij wordt hierdoor negatief beïnvloed en raakt beschadigd. Het lukt moeder niet om in positie te komen om de belangen van Anneke te behartigen. Zij is handelingsverlegen, omdat haar ex-man haar en haar nieuwe gezin bedreigt. Er zijn veel gezinsvoogden bij het gezin betrokken geweest.

Het Landelijk Expertise Team Jeugdbescherming (LET) meldt de casus aan bij het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH). Zij schalen op omdat de samenwerking met de lokale partners stukt. Het LET heeft de casus overgenomen van Jeugdbescherming Brabant (JBB) vanwege intimidatie en bedreiging van medewerkers van het JBB. Vader houdt zich, in contact met Anneke, niet aan de omgangsregeling die door de rechtbank bepaald is, maar hij ondervindt daarvan geen consequenties.

Het ZVH start een aantal gezamenlijke casusoverleggen en zet in op het verbeteren van de samenwerking. De samenwerking blijft echter moeizaam. Het ZVH besluit om afzonderlijk met partijen in gesprek te gaan. De lokale partners vinden de samenwerking met vader belangrijk. Het LET deelt deze visie niet en staat voor het belang van Anneke. Hierdoor komen partijen steeds meer tegenover elkaar te staan. Het ZVH krijgt dit verschil in visie helaas niet doorbroken. Het ZVH concludeert dat de huidige samenwerking niet in belang is van alle betrokkenen. Dit doet afbreuk aan een systeemgerichte aanpak die kan bijdragen aan een toekomst voor het hele gezin. Het LET regelt vóór de 18de verjaardag van Anneke dat de curator in positie is. De samenwerking tussen het ZVH en het LET stopt met wederzijds goedvinden. Op verzoek van de curator blijft het ZVH regie voeren op de samenwerking van de lokale partijen.

Het ZVH attendeert partners telkens op de vicieuze cirkel die is ontstaan, namelijk: hulp aan vader, moeder krijgt geen positie en Anneke krijgt niet de hulp die zij nodig heeft. De intimiderende vader zorgt voor veel wisselingen bij professionals en organisaties; ook de nieuwe professionals worden meegenomen in deze vicieuze cirkel.

Het ZVH betreft het Openbaar Ministerie (OM) die een rol inneemt in de begrenzing van vader. Alhoewel vader steeds grenzen overschrijdt, wordt hiervan door de hulpverleners geen aangifte gedaan. Het ZVH vraagt het OM om aan hulpverleners toe te lichten wat het doen van aangifte betekent. Hierdoor worden partners zich steeds bewuster van de grenzen die vader overschrijdt door zijn taalgebruik en intimiderende gedrag, maar ook door naar de instelling te gaan waar Anneke verblijft en het meenemen, zonder toestemming, van haar uit de instelling. Het ZVH zorgt en stimuleert dat de verbinding tussen de curator, instelling, politie, OM en burgemeester blijft bestaan (óók bij wisselingen van professionals) om af te stemmen over juridische (on)mogelijkheden.

Waar het eerst voor de hulpverlening moeilijk was om Anneke centraal te stellen lukt dat steeds beter. Vader wordt begrensd maar krijgt ook hulp aangeboden. Moeder komt, met haar hulpverlener, meer in positie en kan Anneke ondersteunen in het maken van de juiste keuzes.

Succesfactoren

Het Zorg- en Veiligheidshuis:

- ✓ Spiegelt partners in hun manier van hulpverleners en samenwerken;
- ✓ Maakt een vicieuze cirkel zichtbaar en doorbreekt deze;
- ✓ Maakt knelpunten bespreekbaar;
- ✓ Zorgt voor de optimale mix van partners die nodig zijn om de casus tot een succes te maken.

Een stelselmatige overlastgever

Cees veroorzaakt veel overlast. Hij gebruikt veel alcohol en leeft op straat. Hij schreeuwt en dreigt, is agressief en hij heeft een euthanasiewens. Hij is al jaren in beeld bij de GGZ. Na een korte detentie is hij geplaatst in een beschermd woonvoorziening buiten de regio. Na één maand loopt dit mis en keert Cees terug naar een gemeente in onze regio.

De casus wordt bij het Zorg en Veiligheidshuis (ZVH) aangemeld door de GGZ. Zij vinden dat er onvoldoende verbinding is tussen zorg en strafrecht. Cees is eerder opgenomen geweest met een rechterlijke machtiging (RM), maar was in de GGZ-instelling niet te handhaven. Zij zien daarom geen heil om nog een keer een RM aan te vragen. Ze vragen hulp aan de strafrechtketen, omdat dit probleem breder gedragen moet worden door partners. Partners kijken vooral naar de GGZ-instelling.

Het ZVH organiseert een eerste overleg met de betrokken partners. Het lange termijn doel dat de partners in het casuoverleg gezamenlijk vaststellen is dat Cees passende huisvesting heeft waar hij zonder overlast kan leven. Dit willen partners bereiken via vrijwillige of gedwongen hulpverlening. Bovendien zetten partners in op begrip voor elkaars standpunten en op eigenaarschap.

Politie en de GGZ-instelling krijgen geen grip op Cees. Hij krijgt een gebiedsverbod opgelegd via een bestuurlijke maatregel, maar hierdoor verplaatst de overlast naar een naastgelegen gemeente. Omdat passende huisvesting niet direct te realiseren is worden er second best-opties ingezet die telkens veel inspanning van partners vragen en steeds weer uitlopen op een deceptie. Door zijn gedrag komt Cees veel in beeld bij de politie. Het Openbaar Ministerie (OM) is betrokken vanuit de wet BOPZ en het reguliere strafrecht. Alle mogelijke opties in de zorg- en strafrechtketen worden uitgeprobeerd, maar niets leidt tot een duurzame oplossing en de mogelijkheden raken uitgeput.

Het ZVH houdt zicht op het lange termijn doel en de samenwerking die daarvoor nodig is. Als ultimum remedium legt uiteindelijk de rechter, op vordering van het OM, een ISD-maatregel op aan Cees. Er is een warme overdracht naar de penitentiaire inrichting die belast is met de tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel. Cees krijgt de kans om met gebruik van forensische expertise een nieuwe start te maken. De maatschappij en professionals worden tijdelijk ontlast

Succesfactoren

Het Zorg- en Veiligheidshuis:

- ✓ Creëert en behoudt eigenaarschap van de casus bij partners;
- ✓ Verbindt partners en bevordert de samenwerking;
- ✓ Blijft het lange termijn doel centraal stellen bij het opstellen en uitvoeren van het plan van aanpak;
- ✓ Benoemt de grenzen van organisaties en maakt dilemma's bespreekbaar.

De hulpverlening gevangen door dubbeldiagnostiek

Bij Karel is sprake van dubbeldiagnostiek (verslaving in middelengebruik en psychiatrie). Hij is agressief en gedraagt zich onvoorspelbaar. Dit uit zich in vernieling van spullen maar ook verbaal en fysiek geweld. Karel is meerdere malen opgenomen geweest met een rechterlijke machtiging/in bewaring stelling. Na een poging tot doodslag op een politieagent is Karel weer aangehouden. Hij heeft drie maanden in voorarrest gezeten. In afwachting van de zitting wordt hij vrijgelaten en trekt hij in bij zijn ouders.

De gemeente meldt de casus bij het Zorg- en Veiligheidshuis aan. Zij vindt dat er onvoldoende verbinding is tussen de betrokken zorg- en strafrechtpartners. Het Zorg- en Veiligheidshuis organiseert een overleg. Aan de hand van een tijdelijk wordt de inhoud van de casus inzichtelijk gemaakt. Hieruit blijkt ook dat de betrokken instellingen (GGZ, Novadic-Kentron, gemeente en politie) in een vicieuze cirkel zitten. Het is hen tot op heden telkens niet gelukt om gezamenlijk tot een duurzaam en structureel plan te komen.

Sinds Karel thuis woont bij zijn ouders valt hij terug in zijn oude gedrag. Hij gebruikt middelen, is verbaal gewelddadig en vernielt de huisraad. Zijn ouders worden door het FACT-team van de GGZ gemotiveerd om hem niet meer in huis te nemen en zij krijgen handvatten om met de problemen van hun zoon om te gaan. Uiteindelijk wordt Karel vrijwillig opgenomen wat snel volgt in een gedwongen plaatsing. In de overleggen met de betrokken partners groeit het commitment om in gezamenlijkheid tot een oplossing te komen. Iedere organisatie zet zich maximaal in en stelt het gezamenlijke doel voorop: passende en duurzame zorg voor Karel en veiligheid voor zijn omgeving en professionals.

Omdat Karel ambivalent is in zijn gedrag en middelengebruik trekken Novadic-Kentron en de GGZ met elkaar op. Hij verhuist van de High Intensive Care naar de forensisch psychiatrische afdeling waar meer gecontroleerde begeleiding geboden wordt. Karel wordt in de loop van het traject geïncorporeerd voor de ketenveldnorm (levensloopfunctie en beveiligde intensieve zorg). Dit houdt in dat er voor Karel levenslange regie vanuit de gemeente en vanuit de GGZ aanwezig is, waarbij hij ambulante behandeld wordt én een beveiligd bed beschikbaar is indien de situatie escaleert. Dit geeft de partners lucht, omdat ze Karel kunnen plaatsen op een beveiligd bed bij een escalatie, ook als er geen strafrechtelijke titel (meer) is.

De zitting van de meervoudige kamer vindt plaats en er komt een uitspraak van de rechter over de aanklacht voor poging tot doodslag op een agent. Karel krijgt een voorwaardelijke straf opgelegd, met een proeftijd van 2 jaar. Hij moet zich met regelmaat melden bij de reclassering en zich onthouden van middelengebruik. Indien hij zich niet aan deze voorwaarden houdt volgt er een detentie.

Op de forensisch psychiatrische afdeling blijft Karel de door de rechter opgelegde voorwaarden overtreden en de gewenste verandering blijft uit. Het OM wil de voorwaardelijke celstraf ten uitvoer leggen. Tijdens de overleggen in het Zorg- en Veiligheidshuis wordt echter gezamenlijk besloten om de rechter te verzoeken om Karel op een extra beveiligde forensische plek met zorg te plaatsen, in plaats van het laten uitzitten van een kale detentie. De rechter honoreert dit verzoek waardoor Karel op een extra beveiligde forensische plek met zorg terecht komt. Indien Karel de voorwaarden zoals eerder benoemt overtreedt, volgt alsnog een kale detentie.

Succesfactoren

Het Zorg- en Veiligheidshuis:

- ✓ Maakt een vicieuze cirkel zichtbaar en doorbreekt deze;
- ✓ Verbindt de bij de casus betrokken partners;
- ✓ Daagt partners uit om een stap extra te doen.

Rust en perspectief door krachtig samenspel

Tom is een 17-jarige jongen met een licht verstandelijke beperking, agressieproblematiek, autisme en middelengebruik. Hij heeft in zijn jonge leven al in verschillende instellingen verbleven, vrijwillig en gedwongen. Keer op keer gaat het mis: er vinden incidenten plaats binnen de instellingen en Tom loopt weg. Inmiddels woont hij weer bij zijn moeder en stiefvader. Zij zitten met de handen in het haar, maar houden Tom ook de hand boven het hoofd. Tom komt in beeld bij de politie en het lijkt erop dat hij door andere jongens in jeugdgroepen wordt ingezet om 'klusjes' op te lossen. Wanneer de politie hem aanhoudt voor een strafbaar feit escaleert de situatie en gebruikt hij geweld tegen een politieambtenaar. Moeder en stiefvader zijn klaar met alle hulpverlening en politie. Ze vinden vooral dat hun zoon verkeerd wordt begrepen.

Het Basisteam Jeugd en Gezin (BJG) meldt de casus aan bij het Zorg- en Veiligheidshuis, omdat de incidenten toenemen en zij via het vrijwillige jeugd kader geen ingang meer hebben bij Tom en de ouders. Daarnaast heeft het BJG geen zicht op het strafrechtelijk kader en is het onduidelijk wat Tom boven het hoofd hangt.

Tijdens het eerste overleg wordt ingezoomd op het beeld van Tom. Wat speelt er rondom Tom en weten alle professionals wat er allemaal speelt? De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) en het OM worden bij het overleg betrokken omdat Tom nog een aantal openstaande strafzaken heeft en de RvdK een advies moet schrijven over de afdoening hiervan. Novadic-Kentron (NK) sluit aan vanwege hun expertise op het gebied van middelengebruik.

Samen met de partners wordt onder procesregie van het ZVH een integraal plan van aanpak gemaakt. Dit plan richt zich op passende hulpverlening binnen het gezin (met of zonder strafrechtelijk kader), zodat gewerkt kan worden aan perspectief voor Tom. Daarnaast is het plan erop gericht om meer zicht te krijgen op de problematiek van Tom en hoe hiermee om te gaan. Zorg- en justitiepartners worden verbonden en krijgen gezamenlijk een beter beeld van Tom en zijn problematiek. Novadic-Kentron probeert een ingang te krijgen bij Tom om zijn middelengebruik bespreekbaar te maken. De gemeente richt zich op signalen van ondermijning door stiefvader.

Wanneer Tom opnieuw wordt aangehouden verloopt dit rustig omdat de politie expertise heeft ingewonnen bij het team kwetsbare verdachten. Tom wordt, door de vastgelegde afspraken tussen de RvdK en het OM, geschorst met voorwaarden. Dit houdt in dat Tom, tot de inhoudelijke zitting, een jeugdreclasseerder heeft, getest mag worden op het gebruik van verdovende middelen en een gebiedsverbod heeft voor het park waar de jeugdgroepen rondhangen.

Inmiddels is Tom volwassen en worden er een aantal praktische zaken opgepakt. Er wordt bewindvoering aangevraagd en een uitkering geregeld. De jeugdreclasseerder heeft een ingang bij Tom en hij houdt zich aan de voorwaarden. Er worden zelfs kleine stapjes gezet richting heldere diagnostiek. Bij de politie komt Tom niet meer in beeld en ook de strafzaken zijn inmiddels afgedaan. Tom heeft een reclasseringstoezicht voor de komende 2 jaar. Er zijn korte lijnen tussen de jeugdreclassering, de politie en de gemeente. Jeugdreclassering neemt de casusregie op zich en de casus wordt in het ZVH afgesloten.

Succesfactoren

Het Zorg- en Veiligheidshuis:

- ✓ Legt de verbinding tussen zorg, justitie en gemeenten;
- ✓ Zorgt voor een gezamenlijk opgestelde en breed gedragen aanpak;
- ✓ Door het inzetten van het strafrecht zijn de kaders gecreëerd die de zorgverlening niet kon opleggen.